Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

№ 143 (4779)
ВОСКРЕСЕНЬЕ
июлиин
22
1945 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэ

Мүнөөдэр—Уhан-Сэрэгэй Флодой Үдэр.

Илалта түгэлдэрөөр дүүрэhэн агууехэ дайнай геройнууд—улаанфлотецууд, старшинанууд, офицернүүд, адмиралнуудта алдар соло!

Манай шэн габьяата Уhан-Сэрэгэй Флот мандаха болтогой!

УhАН-СЭРЭГЭЙ ФЛОДОЙ ҮДЭР

Уhан-Сэрэгэй Флодой Үдэрые мүнөө жэлдэ Советскэ Союзай ажалшад угаа ехэ хүхюун баярай оршон байдалда тэмдэглэжэ байна. Советскэ арадай немецко-фашистска эзэмдэгшэдтэ эсэргүү Эсэгэ оронoo хамгаалгын агууехэ дайн сэрэг советскэ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бүрин түгэс илалтаар дүүрэбэ. «Улаан Армида ба манай союзнигуудай сэрэгүүдтэ үбдэг дээрээ hуужа үгэhэн фашистска Германи илагдаhанаа мэдэржэ, үгэ дуугүйгөөр капитуляци хэхые соносхобо». (И. СТАЛИН).

Героическа Улаан Армитай нэгэн хамта манай Уhан-Сэрэгэй Флодой баатарлиг морягууд, офицернүүд болон адмиралнууд хадаа Верховно Главнокомандалагша Советскэ Союзай Генералиссимус нүхэр Сталинай сэсэн-мэргэн дайшалхы хүтэлбэри доро 1417 үдэр соо немецко-фашистска hүрэг дээрмэшэдтэй айхые мэдэнгүйгөөр шэн зоригтойгоор тэмсээд, тэдэнэрые бүримүhэн илажа, үг үндэhөөрынь эсэслэн үгы хэхэ арга-боломжо олоод, бүхы Европые немецкэ дарлалтаhаа сүлөөлбэ.

Агууехэ Сталинай уряалаар, Тэдэнэй хүтэлбэри доро өөhэдынгөө арюун нангин Эхэ ороной эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай байдалые аршалхын түлөө бүхы советскэ арад зон өөрынгөө Улаан Арми болон Уhан-Сэрэгэй Флодтой хамта буу зэбсэг гартаа барижа бодоhон байгаа. «Улаан Армиин амжалтанууд болбол арадай дэмжэлгэгүйгөөр, фабрика ба заводууд дээрэ, шахта ба руднигуудта, транспорт ба хүдөө ажахы дээрэ шэн зоригтой хүдэлмэригүйгөөр түйлагдаха аргагүй байха hэн». (И. Сталин). Үнэндөөшье бүхы советскэ арад зон хадаа дайн сэрэгэй хүшэр хүндэ эрхэ байдалда өөрынгөө армие бүхы хэрэгтэй юумээрынь хангажа байхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлмэрилhэн байгаа.

Эсэгэ оронoo хамгаалгын агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Улаан Арми Уhан-Сэрэгэй Флот хоёрой хоорондохи дайшалхы хани барисаанинь үшөө ехээр бата бэхи болоhон байна. Улаан Армиин фашистска Германида түүхэтэ илалта түйлахадань, тэдэнэртэ Уhан-Сэрэгэй Флот айхабтар ехэ туhаламжа үзүүлhэниинь хэндэшье мэдээжэ. Манай флот болбол Улаан Армиин хажуу талые далай дээрэшье, гол мүрэн дээрэшье найдамтайгаар хамгаалхаhаа гадна, дайшалхы операцинуудые хэжэ, дайсанай хүсэ шадалые бууруулдаг байгаа.

Ород арадай Уhан-Сэрэгэй Флот гээшэ үни урданай өөрынгөө армитай болон арад зонтой нягта холбоотойгоор дайшалхы операцинуудые хэдэг байhан юм. Манай флот хадаа Россин гүрэнэй Швеци болон Турцитай сэрэглэхэдэ Балтиин ба Хара далайн эрье шадарые эрэлхэгээр хамгаалhан бэлэй. Тэрэшэлэн 1757—1763 онуудта Россин Пруситай хэhэн Долоон жэлэй дайн сэрэгтэ, мүн 1812 ондо болоhон Эсэгэ оронoo хамгаалгын дайнда манай флот хадаа бусад түрэлэй сэрэгүүдтэй нягта холбоотой байлдаhан байгаа. Гэбэшье, мүнөө гитлеровскэ Германида эсэргүү дайн сэрэгэй жэлнүүдтэл адли нягта барисаатайгаар сэрэглэhэн ушар ябадал байгаагүй гээшэ.

Советскэ Уhан-Сэрэгэй Флот болбол Хара далайе, Балтиин далайе, Хойто далайе дайсанhаа эрэлхэг зоригтойгоор хамгаалхаhаа гадна, Сталинград, Ленинград, Одесса, Севастополь болон бусад герой-городуудые шэн зоригтойгоор хамгаалалсажа, агууехэ Сталинай амаршалгада нэгэнтэ бэшэ хүртэhэн байха юм.

1944 он болбол немецко-фашистска эзэмдэгшэдые советскэ сэрэгүүдэй илахадань шиидхэхы жэл болоожо үгэбэ. Немецко-фашистска сэрэгүүдтэ хэhэн Улаан Армиин арбан ехэ сохилтонуудай наймандань Уhан-Сэрэгэй Флодой корабльнууд болон авиаци эдибхитэйгээр хабаадалсаhан байна.

Хара далайн флодой корабльнууд болбол 1944 оной апрелиин 8-hаа майн 12 хүртэр Крымэй түлөө болоhон дайн байлдаануудта дайсанай 191 судна гү, али бүхы дээрээ 220 мянган тонно уhа түрихэ хэмжээтэй суднануудые уhанда шэнгээхэhээ гадна, 70 шахуу корабльнуудые гэмтээбэ. Уhан доогуур ябадаг советскэ морягууд хадаа дайн сэрэгэй жэлнүүдтэ 400 шахуу дайсанай элдэб түхэлэй корабльнуудые уhанда шэнгээгээ. Тэрэ суднануудай уhа түрихэ хэмжээнь 2 миллион шахуу болохо байна. Тэрэшэлэн манай далайн авиаци болбол 500 холо гаран дайсанай транспортнуудые, танкёрнуудые, мүн корабльнуудые уhанда шэнгээhэн байха юм.

Манай Эхэ орон болбол советскэ морягуудай дайшалхы ябуулгануудые айхабтар ехээр хүндэлбэ. Мүнөө 400 гаран морягуудта советскэ арадай эгээн хүндэтэй нэрээзэргэ болохо Советскэ Союзай Геройн нэрээзэргэ олгогдоо. Байгша оной майн 1-эй мэдээгээр 200.000 гаран морягууд Советскэ Союзай орден ба медальнуудаар шагнагданхай. Хэдэн арбаад корабльнууд болон флодой частьнуудта гвардейскэ ба Улаантугта гэhэн нэрээзэргэнүүд олгогдобо.

Эсэгэ оронoo хамгаалгын агууехэ дайнай үдэрнүүдтэ манай Уhан-Сэрэгэй Флот болбол арад зонойнгоо үмэнэhөө саг үргэлжэ халуун туhаламжа болон тэдхэмжэ абаhан байна. Герой город болохо Ленинградые эрэлхэгээр хамгаалжа байхадань советскэ арад Улаантугта Балтиин далайн флодойхидто али болохо туhаламжа үзүүлhэн байна. Тэрээнhээ гадна, манай ленинско-сталинска комсомол болон пионернүүд Уhан-Сэрэгэй Флодые өөhэдынгөө шефтэ абажа, ехэхэн туhаламжа үзүүлhэн байгаа. Гансахан Тамбовско областиин комсомолецууд, пионернүүд болон залуушуул богонихон болзор соо 4,5 миллион түхэригэй элдэб зүйлэй бэлэгүүдые эльгэhэн байгаа. Энэ мэтын патриотическа туhаламжа дэмжэлгэ манайшье республикын арад зоной үгэhэниинь мэдээжэ.

Большевистскэ парти ба манай агууехэ полководец нүхэр Сталинай хүтэлбэри доро советскэ арад гитлеровскэ Германие бүрин түгэс илаба. Энэ хүтэлбэреэр социалистическэ байгуулалта дээрэ шэнэ илалтануудые түйлахын түлөө эрмэлзэнэбди.

Советскэ Уhан-Сэрэгэй Флот мандаха болтогой!

Мичуринск городой Советскэ үйлсэдэ. Пионернүүд экскурси хэхээ ошожо ябанад.
С. Сучатовай фото (ТАСС-эй фотохронико).

ҮБhЭХУРЯАЛГЫЕ ШАМДУУЛХА!

Мүрысөө үүсхэгшэд хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ байна

Үбhэхуряалгын хүдэлмэрые амжалтатайгаар үнгэргэхые уряалhан Иволгын аймагай „Авангард" артелиин члэнүүд абаhан уялгануудаа түрүүшын үдэрhөө хойшо бэелүүлэн, хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ байна. Тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэрые саг соонь эхилhэн бригада ба звенонууд үбhэ сабшалга ба силос даралгые хурдан темпээр ябуулжа байнхай. Колхоз соохи социалистическэ мүрысөөндэ нүхэр Кругликовай бригада түрүүлжэ ябана. Гар хажууршад К. Астраханцева, А. Редькин, М. Захарова, Н. Каленых ба бусад үдэр бүри 0,45—0,50 га сабшажа, нормоо үргэлжэ үлүүлэн дүүргэнэд.

Тус колхозой члэнүүд 120 тонно силос даража, абаhан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэhэн байна. Тэрэшэлэн 120 гаран гектар сабшалан эрхим шанартайгаар сабшагдаа.

Үбhэндэ ябажа байhан колхознигуудай жааг заршам hайнаар табигданхай. Колхозой правлени болбол сабшалан дээрэ ниитын эдеэ хоол эмхидхэhэн байха юм.

Адуу малдаа садхалан тэжээл бэлэдхэхые уряалан республикын бүхы эрэгтэй эмэгтэй колхознигуудта хандаhан „Авангард" артелиин члэнүүд абаhан уялгануудаа иимээр дүүргэжэ байна.

Үбhэхуряалгаяа түргэн ба эрхим шанартайгаар дүүргэхэбди

Манай колхоз үбhэхуряалгадаа хүсэд hайн бэлэдхэлтэйгээр ороо. 10 сенокосилка, 10 морин тармуур, 60 шэнэ гар тармуур, 15 аса, 32 гар хажуур, 50 лабаадха ба алха дүшэ мэтын хэрэгсэл эрхим шанартайгаар заhабарилагдаhан юм.

Үбhэндэ ябагшад бултадаа, мори манааша хүртэрөө, өөрын хажууртай. Бусад колхознигууд сүлөөтэй сагтаа hамбаашалжа сабшана. Нёдондо 27 гар хажуур табяа hаа, мүнөө hураггүй олон хажуур табихын түлөө хамаг арга-боломжоёо хуу хэрэглээбди. 700 шахуу га сабшалан гараар хуряагдаха байна. Сабшагдамаар hужааг, шугы бургааhанай оёор хуу хуряаха ёhотойбди. Түрүүшын үдэрhөө эхилжэ нормоо дүүргэхэ, үбhөө шадаал hаа хүхөөр хуряажа абаха зорилго колхознигуудай урда табигданхай. Майн 28-hаа эхилжэ моридной амаруулагдаа hэн. Эдэ моридые эрхим моришод Базаров, Цыбенова гэгшэд hүни үдэргүй манажа таргалуулhан байна.

Түсэбэй ёhоор мүнөө жэлдэ 25 мянган центнер үбhэ сабшажа абахабди. Нэгэ сенокосилкаар үдэр соо 5 га, гар хажуураар 0,60 га сабшаха нормо табигданхай. Июлиин 1-hээ үбhөө сабшажа эхилээбди.

Малай тэжээл бэлэдхэлгые ханалгатай hайнаар ябуулха, элбэг арбин ба шанар hайнтай үбhэ тэжээл хуряаха зорилготойбди. Манай артелиин бүхы члэнүүд Иволгын аймагай «Авангард» гэжэ артелиин колхознигуудай уряалаар социалистическэ мүрысөөндэ эршэмтэйгээр оролсобо.

П. ШИРАПОВА, Хориин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тарянажалай бригадын бригадир.

Үбhэхуряалгын түрүүшүүл

Ерофей Чебунин 2 гектар сабшана

ТАРБАГАТАЙ. (Телефоноор абтаба). Сабшалангай үндэр ургасын түлөө тэмсэжэ hайн ногоо ургуулhан аймагай түрүү колхозууд үбhэхуряалгада ороhонhоо хойшо эмхитэй хүдэлмэриин үльгэр жэшээ харуулна. «Искра», «Гигант», Ворошиловай, Калининай нэрэмжэтэ колхозууд сабшалгаараа аймаг соогоо түрүүлэнхэй.

Эдэ колхозуудай олонхи члэнүүд «Авангардынхидай» уряалаар социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, ажалай үндэр бүтээсэ түйлана. Калининай нэрэмжэтэ колхозой члэнүүд Д. Мокрова, М. Степанова, В. Русина, Т. Покацкая гэгшэд гар хажуураар сабшаха нормонуудаа үргэлжэ 140-hөө 160 процент хүртэр дүүргэнэд.

«Гигант» артелиин сабшалан дээгүүр колхознигуудай хурдан ажал үдэр hүнигүй бусална. Үбhэхуряагшадай дундаhаа хоёрдохи ба гурбадахи бригадын члэнүүд түрүү ажалаараа шалгаржа ябанад. Тэдэнэрэй дундаhаа Анна Давыдова, Мария Мартынова, Емельян Колесов, Татьяна Куделина ба бусадые тусгаар тэмдэглэмээр байха юм.

«Красная заря» колхозой сабшалан дээрэ 45 гар хажууршад хүдэлмэрилнэ. Эдэнэр Иволгын аймагай «Авангард» артелиин члэнүүдэй уряалаар бүхэреспубликанска социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, абаhан уялгануудаа арюунаар дүүргэжэ эхилэнхэй. Жэшээлхэдэ, 40 гар хажууршадынь үдэрэйнгөө нормонуудые саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэнэ. Тэдэнэй дундаhаа түрүү колхозник Ерофей Чебунин тусгаар шалгаржа ябана. Энэ нүхэр зарим үдэрнүүдтэ 2 гектар хүртэр hайн шанартайгаар сабшадаг байха юм.

Тарбагатайн түрүү колхозууд hүрэг малдаа шэмэтэй hайхан үбhэ тэжээл элбэг дэлбэгээр бэлэдхэхын түлөө үбhэхуряалгын эхилхэhээ хойшо иимэ эдибхитэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

И. ТАЙНОВ.

Чимит Цыцендамбаев.

Далай дээрэхи парад

Мүнөө үдэр огторгой
Мүнхэ нараар толорно.
Мүнөө үдэр далай дээр
Салют галаар нээрнэ.
    Мүнөө үдэр морягууд
    Нарата шэрүүн шарайтай,
    Үнэн баатар илалтынгаа
    Үндэр дуунгые согсолоо.
Мүнөө үдэр морягууд
Мүр хадхан зогсожо
Арюун тангаригай үгэнүүдээр
Арад зоноо амаршална.
    Алаг hаруул үнгэтэй
    Алда тугууд дээгүүрнь,
    Долгин шангаар мушхаран
    Дошхон түхэлөөр хиидэнхэй.
Нахимов, Брусилов, Макаровай
Нангин нэрэнүүд эдэнэрые
Хатуу шэрүүн үдэрнүүдэй
Халуун дайнуудта зоригжуулаа.
    Түмэр хуягта крейсернүүд,
    Түргэн гүйдэг катернууд,
    Уhан далайн харсага—
    Уран шуран онгосонууд
Ерэhэн дайсадые далай дээр
Ехэ галаар „хүндэлжэ".
Хүнэй түүхэдэ байгаагүй,
Хүндэтэ габьяа зохёогоо.
    Шолмос дайсадууд, Крымэй
    Шулуун эрьеhээ далайруу
    Хомхой үлэн акулын
    Хоол болохоор шэнгээ hэн.
Мүнөө үдэр огторгой
Мүнхэ нараар толорно.
Мүнөө үдэр далай дээр
Салют галаар нээрнэ....
    Арадуудай армиин полководец
    Агууехэ Генералиссимус
    Эсэгэ Сталинhаа магтаалтай
    Эрэлхэг шулуун морягууд!
Мүшэтэмэ далайе гэрэлтүүлдэг
Мүнхэ нарантай үльгэртэй,
Арадуудай дуралал хэзээдэшье
Алдарта таанартаа гэрэлтэхэл!

БААТАР МОРЯГУУД

Немецко-фашистска булимтарагшадта эсэргүүсэжэ, советскэ арад зоной хэhэн Эсэгэ оронoo хамгаалгын агууехэ дайн болбол Улаан Арми болон Флодой дундаhаа хэдэн мянгаад арадай баатарнууд—боецууд болон офицернүүдые дэбжүүлhэн байгаа. Уhан-Сэрэгэй Флодто Советскэ Союзай Герой гэhэн нэрэзэргые 412 улаанфлотецууд, сержантнууд, старшинанууд ба офицернүүдтэ олгогдобо. Эсэгэ оронoo хамгаалгын дайнай баатарнууд эдэ алдарта морягууд болохо нэгэ хэдэн хүнүүд тухай хуряангыгаар бэшэбэл иимэ байна.

Советскэ Союзай хоёр дахин герой гвардиин подполковник Б. Ф. Сафонов гэгшэ алдарта лётчик-истребитель, далайн авиациин гайхамшагта соколнуудай эгээн эрхимынь мүн. Тэрэ хадаа, сэрэгэй морягуудай дундаhаа эгээн түрүүн «Алтан Одон» гэжэ хоёрдохи медаляар шагнагдаха хубида хүртэбэ. Дайнай эхилэмсээр гурбадахи үдэртэнь дайсанай түрүүшын самолёдые сохижо унагаагаа бэлэй. Тэрэ гэhэнhээ хойшо өөрынгөө дайшалхы счёдые хатуу зоригтойгоор улам саашань нэмээжэ үргэлжэлүүлбэ. Эрдэм шадабари ба хизааргүй баатаршалгые гайхамшаг бэрхээр холбожо шадаха гээшэ Сафоновой сэрэгэй искусство мүн. Сафонов эрдэм шадабаряа саг үргэлжэ нарижуулха зуураа, агаарта байлдаа хэхэ шэнэ арга методые бии болгобо.

Нэгэтэ өөрынгөө hурагшадтай Сафоновой хэдэн дахин дайшалхы ниидэлгэнүүдые хээд ябахадань, дахяад агаарта гараха гэhэн захиралта абтаа. Оройдоо 6 советскэ машинануудай урдаhаа 52 немецкэ самолёт-гаража ерээ. Сафоновой хүтэлжэ ябаhан лётчигууд дайсанай булэг машинанууд худар эрид шууд хүшууран ороhон байна. Советскэ агаарай боецууд немецкэ самолёдуудай жагсаалые бодомжолготой ба зүрхэтэйгөөр hандаргаhан бэеэрээ, тэдэнние атаковалжа ороо. Тиихэдэнь дайсанай 4 машина унагаагдаад, бэшэнииинь гэдэргээ талиижа, энэ байлдаанда Сафонов болон тэрэнэй дайшалхы хани нүхэдынь илажа гараа hэн. Дайнай түрүүшын жэл болоогүй байхада Б. Ф. Сафонов 300 гаран ниидэлгэ хэhэн ба дайсанай 25 самолёдые унагааhан байгаа. Манай далайн авиацин дунда Хойто Далайн алдарта лётчик Борис Феоктистович Сафоновой hурагшад угаа олон бии. Тэрэнэй нэрэнь Хойто далайн флодой нэгэ гвардейскэ авиационно полкдо олгогдонхой.

Советскэ Союзай Герой И. А. Колышкин гэгшэ матросhоо эхилээд уhан доогуур ябадаг онгосонуудай соединениие командалагша контр-адмирал болоожо, алдарта hайхан замаар ябажа гараа. Колышкин хадаа хизааргүй зүрхэтэй ба сэрэгэй эрдэмые айхабтар ехээр шудалhан хүн. Тэрэ хадаа Советскэ Союзай геройнууд Стариков, Фисанович гэхэ мэтын Хойто далайн флодой офицернүүд-подводнигуудые олоор hургажа хүмүүжүүлhэн байна. Эсэгэ оронoo хамгаалгын дайнай эхилэмсээр, түрүүшын hарануудта уhан доогуур ябадаг олон янзын онгосонуудта hуужа тамарха зуураа, И. А. Колышкин дүн хамта 115.000 тонно уhа түрихэ хэмжээнэй дайсанай 17 кораблиие шэнгээбэ. Колышкинай командалжа ябаhан нэгэ онгосо дайсанай порт худар шургажа ороод, нэгэ ашаанай пароходые шэнгээбэ. Үглөөдэрынь мүн лэ тэрэ онгосо үшөө нэгэ пароходые үгы хэhэн байгаа. Тэрэнэй гайхамшаг зүрхэтэйгөөр ба шадамар бэрхээр хэhэн добтолгонууд тухай Хойто далайн морягууд мүнөө хүртэр хөөрэлдэжэ байдаг.

Советскэ Союзай Герой 2-дохи рангын капитан Николай Александрович Лунин гэгшэ Эсэгэ оронoo хамгаалгын дайнай эхилhэнhээ хойшо дүйтэй шадамар ба зүрхэтэй командир байhан бэеэ харуулба. Хатуу зоригтойгоор ба зүрхэтэйгөөр орохо гээшэ тэрэнэй онсо илгаань мүн. Нэгэтэ уhан доогуур ябадаг кораблиин позици дээрэ байхыень мэдээд, немецкэ миноносец тэрэниие бомбодожо байгаа. Тиихэдэнь, тэрэ онгосо уhанай гүнзэгы худар орожо, бомбонуудhаа бэеэ зайсуулба. Эгээ тиихэ багтань, тэндэ нэгэ пароходой ерэжэ ябаhан абяан дуулдана гэжэ командирта мэдээсэhэн байгаа. Теэд Лунин аюулда орохоо [illegible] анаа мартаагүй болобошье, атаковалха гэжэ шиидэбэ. Миноносецын хойноhоон дахаhаар ябахадань, тэрэ он госо добтолжо орохоор бэеэ бэлдэжэ захалаа hэн. Тиигэжэ Лунин болбол бомбонуудые хойно-хойноhоон hубарюулан шэдэжэ ябаhан немецкэ миноносецын эгээ хамар доронь ябажа байгаад, тус пароходые шэнгээhэн байна. 2-дохи рангын капитан Лунин гайхамшаг бэрхэ добтолго хэжэ, «Тирпиц» гэжэ германска линкорые торпедээр буудажа гэмтээhэнhээ хойшо бүри ехэ алдар суута гараа бэлэй.

Советскэ Союзай Герой ахалагша улаанфлотец И. К. Голубец гэгшэ советскэ Эхэ оронойнгоо, түрэл флодойнгоо нэрэ түрын түлөө баатаршалга гаргажа, алдар суута гараhан байна. Стрелецкэ бухтада байhан корабльнуудые немецкэ холо буудадаг артиллери буудажа эхилээ. Захада байhан нэгэ катер дээрэ хажуудань тэhэрhэн снарядhаа гал түймэр гараба. Тэндэхи команда энэ түймэрые түргэнөөр унтаргаажа шадаа. Теэд, нэгэ хэды минута боломсоор тэрэнэй бортын хажууда хоёрдохи снарядынь дахяад тэhэрбэ. Тиихэдэнь тэндэ байhан хүнүүд хүсэтэ доhолгондо сохигдожо, уhаруу унаhан ба гал аhаhан бензиниинь газаа тээшээ сэсэрээд улаан дүлөөр соробхилбо. Шатажа байhан катерын палуба дээрэ бомбонууд бии юм hэн ха. Тиимэ хадаа нэгэ-хоёр минута болоод байхада, тэдэ бомбонууд тэhэржэ, хажуудань байhан катернууд болон тэрэнэй экипажнуудай хосорхо саг тулажа ерээд байба. Энэ үедэ ахалагша улаанфлотец Голубец болбол шатажа байhан катер дээрэ гүйжэ гараад, бомбо шэдэдэг оньhыень хүдэлгэхэ гэхэдэнь гэмтэнхэй байба. Теэд Голубец халуун галда хайрагдажа байгаад, бүхы бомбонуудые гараараа абажа уhаруу шэдэhэн байха юм. Ингээдшье дүүрээгүй. Үшөө бага хэмжээнэй бомбонууд тэндэ хадагалаатай байhан юм ха. Тэрээн тээшэ гал дүлэн дамжажа ябаа. Голубец дахяад улаан гал худар харайжа ороо. Эндэ хоёр бомбо гартаа баряад гал дүлөөр соробхилжо байхыень хүнүүд эгээн hүүлшынхеэ хараа бэлэй. Иигэжэ ахалагша улаанфлотец Иван Голубец катернууд болон хэдэн олон морягуудай гал түймэртэ хосорхыень өөрынгөө ами наhаар аршалжа абаба.

Советскэ Союзай Герой майор Ц. Л. Куников гэгшэ Хара далайн гайхамшагта десантник, далайн ябаган сэрэгүүдэй отрядай алдарта командир болоно. Дайнай эхилээд байхада Куников Азовско флотилида ерээ hэн. Тэрэ хадаа Ростовые аршалан хамгаалhан, Азовско далайда «далайн агнуушадые» командалжа ябаhан, дайсанай ара тала худар олон дахин ошоhон байха юм. Тэрэ командирай сэрэгэй эрдэм мэргэжэлынь, дайсаниие дараха шадабаринь дайн байлдаан соогуур нэмэhэн байна.

1945 оной февралиин 3-ай hүни майор Куников түрүүшын катер дээрэhээ буугаад, немецүүдэй эзэлээд байhан эрьедэ добтолхоор гурбан зуун сэрэгшэдые хойноhоонь дахуулжа ороо hэн. Энэ «Бага газар» дээрэ болоhон дайн байлдаануудта командир Куников дайсанаа дараха гэhэн нугаршагүй хатуу зоригтой ба айхые мэдэнгүйгөөр дайлалдаха үльгэр жэшээ харуулhан байна. Морягууд-десантнигууд болбол: «Арад зонойнгоо зол жаргалай түлөө, инаг дуратай Эхэ орон шниин түлөө, агууехэ ханп нүхэр ба сэсэ мэргэн Сталинай түлөө бии бүхы шадал зоригоо, улаан шуhаа гамнангүй үгэхэбди» гэжэ нүхэр Сталинда үгэhэн шахаан тангариг дээрэ Куников түрүүтэй гараа табяад ошоhон байгаа, теэд тэдэнэр энэ нангин үгэдөө хүсэд хүрэhэн байгаа.

(Агитаторын Блок-нодhоо, № 16—17).

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

Иркутска педагогическа институдай профессорнууд болон научна хүдэлмэрилэгшэдые БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Бурят-Монголдо хэрэгтэй педагогическа кадрнуудые hурган бэлдэхэ талаар гайхамшаг ехэ габьяатай байhанайнь түлөө, Иркутска гүрэнэй педагогическа Институдай бии болоhонhоо хойшо 25 жэлэй ой гүйсэhэнэй дашарамда Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха гэбэл:

1. **Баранов** Сергей Фёдоровичые—ород литературын кафедрые даагша, доцент, филологическа наукануудай кандидат.

2. **Беляев** Михаил Фёдорович—педагогика ба психологиин кафедрые даагша, доцент, педагогическа наукануудай кандидат.

3. **Гудошников** Моисей Андреевичые—СССР-эй историин кафедрые даагша, доцент, историческа наукануудай кандидат.

4. **Прозоровский** Николай Григорьевичые—институдай директор, марксизм-ленинизмын кафедрые даагша.

5. **Рукавицын** Иннокентий Николаевичые—профессор, математикын кафедрые даагша.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо
М. ЧУВЬЮРОВ.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретариин уялгые дүүргэгшэ **В. МОНКЕТОВ.**

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан. 1945 оной июлиин 12.

Партийна ажабайдал

КОЛХОЗНО ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИ БА МАЛАЖАЛ

1944 оной май 12-то ВКП(б)-гэй Хорин айкомой бюро болбол «III Интернационал» колхозой дэргэдэ кандидатска группа эмхидхэhэн байгаа. Тэрээнhээ хойшо хамта 9 түрүү колхознигуудые партида абажа, мүнөө 12 коммунисттай партийна эхин организаци болгодоhон байна. Секретаряар нүхэр Идэбдоржо Ринчинов гэгшэ hунгагдаа. Мүнөө 9 члентэй болонхой.

Энэ партийна организаци колхозой правлениин ажал-ябуулгые өөрынгөө нягта шалгалтада абажа, колхозно ажахые хүгжөөн бэхижүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа табина. Правлениин болон парторганизациин суглаанууд дээрэ малажалай фермэ ба гүүртэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэлнүүдые дуулажа, малажалые хүгжөөхэ талаар тэдэнэрэй хүдэлмэридэхи дутуу дундые усадхаха ябадалда хаhа саг соонь туhаламжа хүргэдэг болоо. Нэгэ жэшээ абахада, гүүртые даагша коммунистка нүхэр Должод Цыреновагай элидхэл февраль hара соо түл абалгаар дууhаад, малаа, илангаяа түрэхэ үнеэдэй хүсыень гээлгэнгүй харууhалжа, тэрэнээ hайнаар бэлшээжэ, түл абалгые хороолтогүйгөөр үнгэргэхэ гэжэ дурадхаад, бэшэ малшадта hайса ойлгуулха тухай тогтоол абаhан байха юм. Мүнөө энэ гүүртынхид 130 тугал түрүүлжэ абаад, бултыень элүүр энхээр түлжүүлжэ байна. Үшөө 10 үнеэ (түсэбэй ёhoop) түрүүлхэ юм. Коммунистка Должод Цыренова гүүртые даагша даалгабарита 17 үнеэдhээ 17 тугал абаа. Гүүртын hаалишад колхознигууд Балжид Гылыкова 17 үнеэнhээ 17 тугал, Дулма Доржиева 13 үнеэнhээ 13 тугал абанхай, нэгэш гарзагүй томо болгожо байна. Тус гүүртын 140 үнеэнhээ 105-нь ороондо оруулагдаа. Энэ гүүртын 13 хүдэлмэрилэгшэд баранцаа энэ жэлдэ 3 дахин шагнагдаба. Коммунистка Цыренова партийна суглаан дээрэ элидхэл хэhэнэйнгээ hүүлээр гүүрт дээрэхи ажалай ябаса ба саашанхи зорилго тухайгаа 3 дахин үйлэдбэриин суглhа татажа хэлсээ. Партийна ээлжээтэ суглаан дээрэ нүхэр Цыреновагай үнгэрэгшэ партийна суглаанай тогтоолые хэрээр дүүргэhэн тушаа хаража үзээ.

Иигэжэ парторганизаци өөрынгөө шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхын түлөө партийна шанга шалгалта эрилтэ хэнэ. Партийна суглаанай шиидхэбэриие хэрээр дүүргэжэ байhаниие шалгахые нэгэ коммунистда даалгажа, ээлжээтэ суглаан дээрэ гүүрт, фермые даагша болон тэрэ коммунистhаа элидхэлнүүдынь дуулаад байхадаа, дутуу дундануудынь эрид шүүмжэлжэ, онсо заабари үгэдэг байна. Энэ ушар малажал даагшадые ажалай шанга жаяг заршамтай болгоhон байна.

Мүнөө 6 коммунистнуудынь малажал дээрэ хүдэлмэрилнэ. Тэдээндэ партийна даалгабаринууд үгтэжэ байдаг. Тэдэнэр агитационно-ниитын хүдэлмэриие малшадай дунда эдибхитэйгээр ябуулжа байдаг ба тэрэнэй ашаг үрэнь бодото хэрэг дээрэ харагдаhан байна. Энэ жэлдэ 17 ханын газетэ, 25 дайшалхы хуудаhанууд гаргагдажа, 100 гаран хөөрэлдөөнүүд элдэб hонирхолтой темэнүүдээр үнгэргэгдөө.

Жэшээлхэдэ, Лодой Балдановай агитатораар томилогдоhон центральна гүүртын малшадта февралиин 10-hаа 25 хүртэр сабшалан дээрэ 350 хоорпо шэбхэ гаргаха, 13 центнер нэмэлтэ тэжээл хагда сабшаха, 66 тэргэ түлеэ отолхо, 3 үнеэ ороондо оруулха даалгабари үгтэhэн байгаа. Мүрысөөндэ илагшадта 1-дэхи ба 2-дохи шан үгэхөөр услови баталагдаhан байна. Агитатор нүхэр Балданов малшадай үйлэдбэриин суглаа татажа, эдэ бүгэдые хэлэжэ үгөөд, малшадай өөhэд хоорондын мүрысөө эмхидхэбэ. Малшад булта гараа табижа мүрысөөе баталhан байгаа. Энэ гүүртынхид нүгөө гүүртынхидые мүрысөөндэ илаха гэжэ шиидхэбэ. Иигэжэ болзорhоо урид 13 хоног соо 385 хоорпо шэбхэ гаргаха, 14 центнер хагда сабшажа, 3 үнеэ ороондо оруулжа, 66 тэргэ түлеэ отолжо 1-дэхи шан болохо 1 толгой хони абаhан байгаа.

Иигэжэ малажалые хүгжөөхэ асуудалнуудаар абтаhан партийна суглаанай хэдэн шиидхэбэринүүд гүйсэд дүүргэгдэhэн байна.

Эндэхи коммунистнууд малажал дээрэ эрхим ажалай жэшээ харуулна. Коммунистнууд Цыренова (үнсэшэн), Дашиев (луговод), Найданова (үнеэшэн) гэгшэд бэеэ хайралангүй ажаллана. Эдэнэрэй жэшээгээр түрүү колхознигуудай тоо олошороо.

Тус колхоз мал үсхэхэ гүрэнэй түсэбые: адуугаар—120 процент, эбэртэ малаар—127 процент, хони ямаагаар—125 процент, шубуугаар—100 процент дүүргэв. Гүү, үнеэ, эхэ хони үсхэхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэв. Энэ жэлдэ түл ба бодо малай нэгэшье гарза болоогүй. hаяхан партийна суглаан дээрэ (эндэ) малай бэлшэлгые ба уhалалгые hайжаруулха, hү шэмыень дээшэлүүлхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ тушаа асуудал хэлсэжэ, тодорхой тогтоол абаhан ба тэрэниие гүйсэд бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байнад. Жэшээлхэдэ, малай тэжээл бэлэдхэхэ 2 звено эмхидхэгдэжэ, набша мүшэр бэлэдхэлгэдэ табигдаhан байгаа. Энэ хоёр звеногой хэжэ байhан ажалые өөhэд хоорондынь шалгалта эмхидхэжэ, шалгалтын дүнгые бригадын үйлэдбэриин суглаан дээрэ хэлсэжэ, хамта 16 хүн 8 хоног соо 900 центнер гү, али үдэр соо нэгэ хүн 10 центнер набша мүшэр бэлэдхэхээр тодорхой график табижа үгөө. Үглөөдэрынь эдэнэрынь үлэмжэ hайн үрэ харуулба.

—Колхозой уставые нарин сахиха ябадал малажалай фермэнүүдые эмхидхэлэй талаар бүхэжүүлхэ арга олгоно. Парторганизаци энэ хэрэгтэ бага бэшэ анхаралаа табина. Малажалые даагшад болон малшадта амитай амигүй хамтын зөөриие актаар тушаажа үгтөө. hара соо миил 25 ажалта үдэр олодог (үнеэшэн) Дугжима Хайданова 60 ажалта үдэр олодог хүнээр адли ябажа байгаад, хараhан малаа тураагша hэн. Мүнөө ажалта үдэртэ 500 грамм ороохо үгэхөөр тогтооhонhоомнай хойшо нүхэр Хайданова hара соо 60-hаа доошо бэшэ ажалта үдэр олоно,—гэжэ парторганизациин секретарь нүхэр Ринчинов хөөрэнэ.

Мүнөө убhэхуряалгада энэ парторганизаци түгэд hайнаар бэлдэжэ, эршэмтэйгээр—убhэхуряалгада малшад, колхознигууд булта хабаадана. Хуряалгын үедэ колхознигуудай сабшаhан, хуряаhан убhые, 5 хоног бүри хэhэн хүдэлмэриень бригадирhаа правлени тушаан абажа байха юм

Бригаданууд (убhэшэн) звено болон колхознигуудай дунда социалистическэ мүрысөө баталанхайбди. 10 хоног бүри эрхим бригадануудай хоорондохи мүрысөөнэй дүн гаргажа, үдэр бүри колхознигуудай хоорондохи мүрысөөнэй дүн шалгажа шагнал үгэхэ байха. 3.000 түхэриг мүнгэн, 5 поршоонхо таhалагданхай,—гэжэ нүхэр Ринчинов хөөрэнэ.

Цэдэн ГАРМАЕВ,
«Б. М. Үнэнэй» собкорр.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

Нүхэр Хазагаев И. А. гэгшые БМАССР-эй СНК-гэй түрүүлэгшын орлогшоор томилхо тухай

Нүхэр Хазагаев Иван Алексеевичые Бурят-Монгол АССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй түрүүлэгшын орлогшоор томилхо.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ
Г. ЦЫДЕНОВА.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретариин уялгые дүүргэгшэ В. МОНКЕТОВ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1945 оной июлиин 18.

Эрхим ургасые түргэнөөр ба гээлтэгүйгөөр хуряаха

И. БЕНЕДИКТОВ,
СССР-эй Газартаряалангай Наркомой орлогшо

★ ★

«1945 ондо ургаса хуряаха ба хүдөө ажалай продуктнуудые бэлдэхэ тухай» СССР-эй Совнаркомой ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй гаргаhан аад, мэнэ hаяхан хэблэл газетэнүүдтэ тунхаглагдаhан тогтоол хадаа, хэнэйшье мэдэhээр, бүхы хүдөө ажалай жэлые шиидхэхэ хүдэлмэринүүдэй үедэ социалистическэ газартаряалангай хүдэлмэрилэгшэдтэ дэлгэрэнгы программа боложо үгэнэ гээшэ.

Хабарай дулаан оройтожо болоhон байгаашье hаань, тогтоолой хэлэhээр хадаа, 1945 оной хабарай тарилга үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо, үлэмжэ эмхитэйгээр, нилээд богонихон болзорто аад, шанар hайнтайгаар хэгдэhэн байгаа. Хүдөө ажалай гол шухала культурануудые тариха гүрэнэй түсэбые колхозууд ба үмсын таряашан айлнууд дүүргэhэн ба үлүү гаратар дүүргэhэн байха юм. Колхозуудта хабарай тарилгын культуранууд нёдондонойхиhoo 3,3 миллион гектар үлүү таригдаhан, сахарай свёклын тарилга 130.000 гектар хүртэр, хлопок тарилга 57.000 гектар хүртэр нэмэhэн байна. Баhа, хартаабха, овощь болон малай тэжээлэй культурануудай тарилга нилээд үргэдхэгдөө. Илангаяа Московско, Ленинградска, Киевскэ, Полтавска, Свердловско, Псковско областьнууд, Алтайска хизаар, Грузинска ССР-эй колхозууд болон МТС-үүд, Латвийска ССР-эй таряашан айлнууд хабарай тарилга хэхэ зорилгоо амжалтатай hайнаар дүүргэбэ.

Колхозно таряашадай оролдолго гаргаhанайнь ашаар манай героическа Улаан Арми дайнай үедэ эдеэ хоолоор дутаха ябадалые үзөөгүй. Городуудай хүдэлмэришэд ба интеллигенци эдихэ ууха юумээр, тиихэдэ оборонодо хүдэлжэ байhан предприятинууд шухала хэрэгтэй түүхэй эдээр мүн лэ хангагдажа байгаа. Колхозно таряашад фронтдо шэн зоригтой туhаламжа хэжэ байhанайнгаа түлөө нүхэр Сталинай үндэр дээдэ сэгнэлтые нэгэнтэ бэшэ абаа hэн. Мүнөө жэлэй хабарай тарилгые амжалтатай hайнаар үнгэргэhэн ябадал болбол хүдөөгэй ажалшадай баатарлиг ехэ хүсэ гаргаhанайнь шэнэ гэршэ болоно.

Эдэ бүхы амжалтанууд хадаа, машинно-тракторна станцинуудые хүдэлмэриинь hайжарhан дээрэhээ мүн лэ хурдадхагдаhан байна. Июлиин 1 хүртэр МТС-үүд, нёдондо мүн лэ эды хирэдэ байhанда орходоо, 13,1 миллион гектар газар үлүү ехээр хахалаад байба. Дунда жэшээгээр 15 мориной хүсэтэй тракторааp, газар хахалалга багсаажа хэлэбэл, үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ 20 процент тухай нэмэбэ.

Хабарай тарилгые үлэмжэ богонихон болзор соо hайн шанартайгаар газараа элдүүрилжэ хэhэниинь мүнөө таряалангай ургаса дээрэhээ элн тодоор харагдана. Мүнөө жэлдэ намар ба хабар таригдаhан талханай ургасань хангалтатай ба hайн гэжэ сэгнэгдэнэ. Олонхи районуудта хабартаа болон зунай эхиндэ элбэг ехэ шииг нойто ороhон дээрэhээ, хартаабха, овощь болон техническэ культуранууд мүн лэ hайнаар ургажа гараа. Тиимэ болохолоороо, хаана-яанагүй hайн ургаса абаха, продуктнуудые бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэбүүдые амжалтатай hайнаар дүүргэхэ, колхозуудай колхознигуудай болон таряашан айлнуудай олзыень ехэ болгохо дүхэм нүхэсэл бии болонхой.

Зүгөөр, hайн ургасые суглуулжа абахын тулада үшөө бага бэшэ ажал хэхэ хэрэгтэй. Үнэндөө хадаа, мүнөө үедэ хойшолуулхын аргагүй хэдэн олон хүдэлмэринүүдые хэхэ болзорынь тулажа ерээд байhан айхабтар шахардуу шанга үе саг хүдөө ажалда тохёолдоод байна гээшэ. Техническэ культурануудай тарилгын убпэ үрмэдэhыень түүжэ хаяха ба элдүүрилхэ, таряа-талханай хуряалгада эршэмтэйгээр бэлдэхэ, баhа хэдэн олон районуудта таряанай хүдэлмэриие үргэн ехээр ябуулха хэрэгтэй болоод байна. Тиихын хажуугаар пар хахалалгые ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ болон тэрэнэй элдүүрилгые хаана-яанагүй ябуулха, олоншог районуудта болошогүйгөөр унжагайржа байhан убhэхуряалгын темпые эрид хурдадхаха шухала. Эдэ бүхы хүдэлмэринүүд бэе-бэетээ бултадаа холбогдонхой, тиин хэрбээ эдэнэй али нэгыень дүүргэхэ болзорые удааруулха юм болоо hаа, тэрэнь зунай ба намарай хүдөө ажалай хүдэлмэринүүдэй хамаг бүхы ябасадань hаад ушаруулхань зайлашагүй.

Мүнөө үеын тон шухала зорилго болбол таряа хуряаха ба хүдөө ажалай продуктнуудые бэлэдхэхэ ябадал болоно. СССР-эй Совнарком ба ВКП(б)-гэй ЦК болбол мүнөө жэлдэ энэ зорилгые дүүргэхэ гээшэ «дайн сэрэгэй хойшолонгуудые түргэнөөр усадхаха болон манай ороной арадай ажахын хамаг бүхы hалбаринуудые богонихон болзор соо hэргээн бодхоохын тулада, угаа шухала бүгэдэ-арадай удхатай байна» гэжэ тогтоол соогоо тусгаар тэмдэглэhэн байна.

Энэ жэлдэ хэзээ-хэзээнэйхиhээ эртэ хүдэлмэриингөө хүсые зүбөөр хубаажа табиха, колхознигуудай ажалыень зүбөөр эмхилхэ, мори унаагаа бодомжолготой hайнаар унаха, трактор болон хүдөө ажалай машинануудые шадаал hаа ехэ бүтээсэтэйгөөр хүдэлгэхэ шухала. Мүнөө хурлагдаха таряанаймнай газар нёдондонойхидо орходоо, хэдэн миллион гектар үлүү ехэ байна, тиимэ хадань бии байhан мори унаагай хэхэ ажалынь нилээд ехэ болоно гээшэ. Тиимэ болохолоороо, энээнэй урда тээхи сэрэгэй жэлнүүдтэ байhанда орходоо hураггүй эршэтэй шангаар хүдэлмэрилхые колхозууд болон МТС-үүдhээ эрилгэнэ. Гансал тиигэжэ шадабал, хүдөө ажалай хүдэлмэриие комплекснoор, хаhа саг соонь хэжэ шадахабди.

СССР-эй Совнарком ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ ургаса хуряаха болон хүдөө ажалай продуктнуудай бэлэдхэл ябуулхадаа тохёолдоhон дутуу дунда зүйлнүүдые дахяад дабтажа болохогүй гэжэ уридшалан hануулна. Эдэ дутуунуудынь юун байгаа hэм гэхэдэ, хэдэн олон областьнууд, хизаарнууд болон республикануудай МТС, колхозууд ба совхозууд хадаа трактор, комбайн, хуряалгын машина, молотилкануудые заhажа бэлдэхэ ябадалда дан ехээр оройтоhон ба тэдэниие хүсэд hайнаар хүдэлгэжэ шадаагүй байшоо. Тэдэнэр талханай хуряалга болон сохилго дээрэ хорото ээлжээ гаргаhан хадань сохилго ба таряабэлэдхэл унжагайрhан, таряанай ургаса гээгдэhэн, зарим колхозуудта ба совхозуудта гүрэндэ тушаалгын түсэбыешье дүүргээгүй ушарнууд бии байгаа. Зарим областьнууд, хизаарнууд болон республикануудта колхозууд ба совхозуудhаа талха тушаажа абахын талаар Наркомзагай бэлэдхэлэй пунктнуудай хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэhэн байба.

СССР-эй Совнаркомой ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол гээшэ энэ жэлдэ ургаса хуряалга болон продуктнуудай бэлэдхэлые амжалтатай hайнаар үнгэргэхэ дэлгэрэнгы программа болоно гэжэ хэлэгдээд байна.

Түбхын түрүүндэ, ургаса хуряалгын эхилтэр, бүхы машинануудаа—комбайнууд, жатканууд, лобогрейкэнүүд, тракторнууд, молотилканууд морёор хүдэлхэ түхеэрэлгэнүүд, локомобильнууд, автомашинанууд, бүхы хуряалгын ба транспортна багажа зэмсэгүүдые hэльбэн заhабарилжа бэлэн болгохо хэрэгтэй. Районно центрнүүдтэ, городууд болон хүдөө нютагуудта бии байhан предприятинууд, мастерскойнууд болон кузницануудые заhабарилгын хүдэлмэридэ үргэнөөр хабаадуулха ушартай. Энээн тушаа яаралтай хэмжээнүүдые абаа юм хадаа, ажал хэрэгээ бүтээжэ шадахабди. Ороohoто культурануудай бүхы тарилгын 60 процент шахуунь энэ жэлдэ комбайнууд болон хуряалгын простой машинануудаар хуряагдажа абтаха байhыень мэдэхэ хэрэгтэй. Тиимэhээ, машинануудые хаhа саг соонь эрхим шанартайгаар hэльбэн заhабарилха гээшэ таряа хуряалгада али тухай ехэ удхатай байhаниинь элитээр ойлгогдоно бэзэ.

Парти болон правительствын тогтоол хадаа ороohoто культурануудай хуряалгые 18—20 хүдэлмэриин үдэрhөө удааруулангүй дүүргэхэ гэжэ уялгална. Тиимэ хадань, мүнөө жэлдэ гараар хадаха ажалые ехээр ябуулхын хажуугаар, комбайнууд болон простой машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ гээшэ илангаяа шухала байна.

Колхозуудта болон совхозуудай газар дээрэ hуужа байhан аал, ажал хэжэ шадаха хамаг бүхы зониие гэбэл колхознигууд болон тэдэнэй гэр бүлэнэрэй членүүдые, мүн тэрэшэлэн ажал хэжэ шадаха аад ажаүйлэдбэри болон транспорт дээрэ хүдэлмэрилдэггүй колхозник бэшэ бусад 14-hөө дээшэ наhанай хүнүүдые таряахуряалгын хүдэлмэридэ уялгата ёhoop хабаадуулха гээшэ хуряалгын үедэ мүн лэ угаа ехэ удхатай байха болоно. Таряахуряалгын үедэ 14-hөө дээшэ наhанай ажал хэжэ шадаха бүхы колхознигуудай уялгата ёhoop хүдэлмэридэ гараха гээшэ тэдэнэр бүхэнэй ажалта үдэр олохо тусгаар минимумые хүсөөhэн байгаашье hаань өөрсэгүй, хабаадаха юм гэжэ тогтоогдобо.

Мүнөө үедэ колхознигуудай ажалайнь жаяг заршамые шангадхаха гээшэ али тухай ехэ удхатай байhыень хэлэhэнэйшье хэрэггүй. Хуряалгын бүхы үе соо ажалай бүтээсые ехэ болгохын тулада, амяар-амяараа ба жэжэ бүлэг боложо (звеньевой) хэлсээтэ ажал хэхэ ябадалые үргэнөөр хэрэглээд, хүдэлмэрээ зүбөөр эмхилхэ ябадал имагта ехэ удхатай байхэ юм. Бригаданууд болон звенонуудта таряа хадаха, боохо, боолтонуудые зөөхэ ба сомохо тушаа гараар хүдэлмэри хэхэдээ, мүн тэрэшэлэн колос тармахадаа поли дээрэ тусгаар участок таhалжа амяар-амяараа гү, али бүлэг бүлэгөөр даалгабари үгэхые колхозуудта hайшаан дурадхагдана. Ороohо сэбэрлэхэ ба зөөхэ болон бусад хүдэлмэри дээрэ амяар-амяараа ба бүлэг-бүлэгөөр үгтэхэ даалгабариие тусгаар хэмжээтэй хүдэлмэри хэхэ гэhэн тоосоотойгоор тогтоохо байна. Ушар иимэhээ, хуряалгын хүдэлмэри дээрэ ажалайнь хүлhые түлэхэ журамые колхознигуудта болон ургаса хуряалгада хабаадуулагдаhан хүнүүдтэ ойлгуулжа үгэхэ, мүн тиихэ зуураа таряанай ургаса абаха түсэбөө үлүү гартар дүүргэhэнэйнь түлөө нэмэлтэ түлбэри үгэхэ тухай хуулиие дүүргэлтэ болгохо илангаяа шухала. Ажалаа зүбөөр эмхилхэ ба түлэхын тулада, хамаг бүхы хүдэлмэри дээрэ хэhэн ажалайнь тоое зүбөөр бүридхэхэ, таряанай ургасые бригада ба звенонууд бүхэндэ амяар-амяарайнь бүридхэхэ хэрэгтэй байhаниинь мэдээжэ.

Ургаса хуряалгын үедэ колхозуудай дабажа гараха ёhотой байhан ехэшэг бэрхэшээлнүүдэй нэгэниинь хадаа, мори унаагай дутамаг байха ябадал болоно. СССР-эй Совнарком ба ВКП(б)-гэй ЦК болбол энэ бэрхэшээлыешье дабажа гараха замые заажа үгэнэ. Колхозно мори унаагаар болон мүн өөhэдынгөө үнеэдыешье хүллэжэ хүдэлмэри хэhэн (шэрэлгэ, сомолго ба бусад хүдэлмэридэ) колхознигуудые материальнаар урмашуулха хэмжээнүүд хараалагдана. Ургаса хуряалга болон гүрэндэ тушааха хүдөө ажалай продуктнуудые шэрэхэ ажалтай холбоогүй ямар нэгэн ондоо ажалда колхозууд, совхозууд болон МТС-үүдhээ хүдэлмэриин хүсыешье, мүн мори унаа ба транспортна хэрэгсэлнүүдыешье хууляар татажа абалгые СССР-эй Совнаркомой ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй зүбшөөрэлгүйгөөр хуряалга ба гүрэндэ продукци тушаалгын дүүрэтэр хэжэ болохогүй гэжэ хоригдоно. Область, хизаар ба республикын территори дээрэ бии байhан аал, хаана-ямар зургаанда мэдэлтэй байгаашье hаань өөрсэгүй, бүхы предприятинууд, албан газарнууд болон организацинуудай хүдэлжэ байhан автотранспортые 50 процент хүртэрынь бэлэдхэлэй үе соо таталгаар абахыень облисполком, крайисполком болон республикануудай Совнаркомуудта зүбшөөрэл олгогдобо. Предприяти гү, али албан газарта хабаатай байhан хүдэлмэриин морин бүхэндэ 50 тонно-километр хэмжээтэйгээр гүрэндэ тушааха хүдөө ажалай продукциие шэрэжэ абаашаха гэhэн уялгата даалгабари тогтоогдоо.

Колхозууд болон МТС-үүдэй бии бүхы мори унаа ба тэргэ тоногуудые тон зүбөөр, үлэмжэ бодомжолготойгоор хэрэглэхын хажуугаар, эдэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ гээшэ ургаса хуряалга ба хүдөө ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушаалгые тогтоогдомол саг болзор соонь дүүргэхэ арга олгохо байна. МТС-эй директорнууд ба колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй зорилгонь юу байнаб гэхэдэ, хүдэлмэриингөө хүсые зүбөөр хубаажа табяад, ургаса хуряаха, таряа болон бусад продуктнуудые бэлэдхэхэ ба МТС-эй натуроплата тушаалгые колхоз бүхэнөөр хууляар тогтоомол болзор соонь заабол дүүргэхэ ябадал болоно.

Трактор, комбайн болон бусад машинануудые hэльбэн заhабарилхадань туhалхын тулада, колхозууд болон МТС-үүдтэ хуряалгын үе соо мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые эльгээгээд байбал, хэрбээ өөhэдтөө үлүү багажа зэмсэгүүд, металл гэхэ мэтые үгөөд байбал, городуудай ажаүйлэдбэриин предприятинууд хүдөө нютагуудта айхабтар ехэ туhаламжа үзүүлжэ шадаха байhыень үнгэрэгшэ жэлэй дүй дүршэл гэршэлэн харуулhан байгаа. Гэбэшье, колхозно деревни болбол гансал материальна туhаламжа үзүүлхыень городhоо хүлеэжэ байна бэшэ. Дүйтэй шадамар эмхидхэгшэд, пропагандистнууд, агитаторнуудые эльгээхэ гээшэ таряахуряалгын амжалтада мүн лэ ехэ удхатай байха болоно. Энэ жэлдэ иимэ туhаламжа хүдөө нютагуудта үргэн ехээр үзүүлэгдэхэ ёhотой байhандань ажаг hэжэг hанагданагүй.

Аяар 30 областьнууд, хизаарнууд болон республиканууд талханай хуряалгада олоороо гараад байна гээшэ. Ороной колхозууд болон МТС-үүдтэ хуряалгын хүдэлмэриие жэшээтэ hайнаар эмхилжэ ябуулhан үльгэр жэшээнүүд үсөөн бэшэ бии. Жэшээнь, Кубаньда, Ново-Титаровска районой «Комсомолец» гэжэ колхоз 844 гектар талха ба бусад культурануудые хуряажа абаха ёhотой байхадань, тэндэ ажал хэжэ шадаха хүнүүд дары дээрэ 160 бии байна. Тиимэ хадаа, ехэшэг ажал хэгдэхэ байнал! Теэд тэндэхи колхознигууд таряахуряалгада hайнаар бэлдээд, хадалга, сомолго ба сохилгые түргэнөөр ябуулжа байнад. Оролдосотой бэрхэ түмэршэ ба модошо дархашуулынь багажа зэмсэгүүд болон машинануудаа эртээнhээ бэлэн болгоhон байба. Тэдэнэр хэрэгтэй болоод байгаа hаань, туhаламжа үзүүлхын тулада хуряалгын үе соо поли дээрэ байнад. Ургаса хуряаха ба талха тушааха тодорхой түсэб зохёогдоо. Талха сабшаха хүнүүд эртээнhээ табигдаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалид Иосиф Шульга болон убгэн Павел Тихонович Кодько гэхэ мэтын дүйтэй шадамар хүнүүдынь хажуурнуудые дабтажа ба хурсалжа байдаг. Хэн машинаар хүдэлхэ, хэн комбайнда туhалжа ажаллаха, хэн ороohо шэрэхэ байнаб гэжэ хуряалгын эхилхэhээ бүри түрүүн мэдэгдэhэн байгаа. Комбайнова агрегат бүхэндэ талханай участогууд таhалагдаад, даалгагдажа үгтэнхэй. Комбайнёрнууд ургаса хуряалгын эхилхэhээ түрүүн өөhэдынгөө участогуудтай hайса танилсаhан, хадаха газарынь хэрзэргэ жэгдэ байнаб гэжэ хараhан шудалhан, комбайнуудай хүдэлмэриие ягаад hайнаар эмхидхэхэб гэжэ нарин нягтаар бодожо үзэhэн байха юм.

Тиимэ ушарнууд яhала олон. Зүгөөр, талхаа хадажа эхилhэн хизаарнууд, областьнууд болон республикануудта бүхы хуряалгын хүдэлмэриин темп хадаа дары дээрэ үшөө хангалтагүй байна. Тиимэhээ, мүнөө хуряалгада ороод ба орохоо байhан районуудай партийна болон советскэ органууд хуряалгын түрүүшын үдэрhөө эхилэн комбайнууд болон хуряалгын простой машинануудай ажалайнь бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, гараар таряа хуряаха, сохихо ба гүрэндэ тушааха темпые шангадхаха уялгатай.

СССР-эй Совнарком болон ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол соо тэмдэглэhээр халаа, мүнөө үедэ «ургаса хуряалгада саг соонь нарин нягтаар бэлдэхэ болон тэрэниие гээлтэгүйгөөр үнгэргэхэ, гүрэндэ хүдөө ажалай продуктнуудые тушааха талаар өөhэдынгөө уялгануудые район, колхоз болон совхоз бүхэнэй дүүргэхэhээ ондоо тиимэ үлэмжэ шухала зорилго гээшэ бүхы партийна, советскэ, бэлэдхэлэй организацинуудта, хүдөөгэй коммунистнууд, комсомолецууд, эрэгтэй эмэгтэй колхознигууд, МТС ба совхозуудай хүдөө ажалай мэргэжэлтэндэ байхагүй гэжэ тоолоно».

Эхэ оромнай дүрбэн жэл шахуу дайн сэрэг хэhэнэйнгээ hүүлээр, энхэ амгалан сагай оршон байдалда ургаса хуряалгада анха түрүүшынхеэ орохоо байна гээшэ «1945 ондо ургаса хуряаха ба хүдөө ажалай продуктнуудые бэлэдхэхэ тухай» СССР-эй Совнаркомой ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол соо бэшэгдэhэн тодо hонор программа мүнөө манай гарта абтаад байна. Тиин, мүнөө үедэ энэ программые амжалтатай hайнаар бэелүүлхын тулада, манай социалистическэ хүдөө ажалай хамаг бүхы хүсэ шадал ба зөөри хэрэгсэлые гаргаха ажалаа бүтээхэ хэрэгтэй.

ХИЛЫН СААНА

САКСОНИДО БА ТЮРИНГИДЭ ПРОВИНЦИАЛЬНА ЗАХИРГААНИИЕ ХҮТЭЛЭГШЭД ТОМИЛОГДОБО

БЕРЛИН, июлиин 19. (ТАСС). hүүлэй үдэрнүүдтэ Саксониин провинциин ба Тюрингиин федеральна газарай советскэ сэрэгэй хуули захиргаанай начальнигууд хадаа тэндэхи хуули засагай органуудтай танилсаад байхадаа, провинцинуудай управленинуудэй президентнүүд болон вице-президентнүүдэй тушаалда орохо кандидадуд советскэ сэрэгэй захиргаанай главноначальствующа тухай мэдүүлhэн байна.

Германида байгаа советскэ эзэмдэлгын сэрэгүүдэй главнокомандалагша ба советскэ сэрэгэй захиргаанай главноначальствующа Маршал Жуков болбол кандидатура болгогдон дэбжүүлэгдэhэн хүнүүдые хаража үзөөд тэдэниие баталhан байгаа.

Саксония гэжэ провинциин захиргаанай президентээр экономическа наукануудай доктор Фридрих Гюбенер гэгшэ баталагдаа. 1933 он болтор тэрэ хүн Германиин хуули захиргаанай органуудта үни удаан хүдэлмэрилөө hэн, демократическа партиин член. Нэгэдэхи вице-президентээр Роберт Зиверт гэгшэ мэргэжэлээрээ шулуушан аад, Германиин коммунистическэ партиин член хүн баталагдаба. Хоёрдохи вице-президентээр медицинын профессор, партийна бэшэ Хюльзе гэгшэ томилогдоо. Гурбадахи вице-президентын тушаалда Эрнст Тапэ гэгшэ баталагдаба. Тэрэ хадаа Пюрихскэ университедые дүүргэhэн, инженер. Германиин социал-демократическа партиин член.

Саксония провинциин президентын Управлени хадаа Галлей гэжэ городто байна, тиигээд мүнөө хүдэлмэридөө эхилжэ оронхой.

Тюрингия гэжэ федеральна газарай захиргаанай президентээр юрист Д. Пауль гэгшэ томилогдоо. 1933 он хүртэр прокуратурада хүдэлжэ байhан, демократическа партиин член. Нэгэдэхи вице-президентээр Эрнст Буссе гэгшэ урдань рейхстагын член байhан ба Рурта металлистнуудай профсоюзай секретарь байhан, Германиин коммунистическэ партиин член. Хоёрдохи вице-президентээр юрист доктор Аппель гэгшэ баталагдаба. 1933 он хүртэр адвокат ябаhан, Германиин социал-демократическа партиин член. Гурбадахи вице-президентээр экономическа наукануудай доктор Кольтер гэгшэ баталагдаа, центрын партиин член.

Тюрингия гэжэ федеральна газарай президентын Управлениин Веймарта байна, тиигээд мүнөө хүдэлмэридөө эхилжэ оронхой.

СЛОВЕНИИН АРАДАЙ СҮЛӨӨЛЭЛТЫН ФРОНТЫН НЭГЭДЭХИ КОНГРЕСС ТУХАЙ РЕЙТЕР АГЕНТСТВО БЭШЭНЭ

ЛОНДОН, июлиин 18. (ТАСС). Рейтер агентство болбол Любляна Словениин арадай сүлөөлэлтын фронтын нэгэдэхи конгресс дээрэ Триест болон Словенскэ приморьие Югославитай нэгэдүүлхэ тухай эрилтэ хэгдэбэ гэжэ дамжуулна. Белградска радио болбол тус конгресс дээрэ 700 шахуу делегадууд байлсаба, тэдэнэй дунда Австри, Итали болон бусад гүрэнүүдhээ ерэhэн делегадууд бии гэжэ нэмэнэ.

ФРАНКОГОЙ ҮЙМӨӨН БОЛОhОНИИЕ ТЭМДЭГЛЭХЭ hАЙНДЭРЫЕ РИМДЭ ХЭХЭГҮЙ ГЭБЭ

РИМ, июлиин 19. (ТАСС). Национальна сүлөөлэлтын Римскэ комитедэй делегаци болбол министрнүүдэй соведэй гүрэнэй секретарь Амендол гэгшэтэй уулзажа, Испанска арадай республикада эсэргүүсэжэ, Франкогой үймөө хэhэн ойн үдэрые Франкогой посольствын үүсхэлээр Римдэ hайндэрлэхээ байhандань эндэхи столицын улад зон айхабтар ехээр дураа гутана гэжэ мэдүүлбэ.

США-ГЭЙ СЕНАТЫН БАТАЛАМЖАДА НЭГЭДЭМЭЛ НАЦАНУУДАЙ УСТАВ ТАБИГДАБА

ВАШИНГТОН, июлиин 16. (ТАСС). Гадаада Хэрэгүүд тушаа сенатска комисси Нэгэдэмэл Нацинуудай уставые сенатын баталамжа дээрэ хуулитаар табиба гэнэ.

Үнгэрэгшэ неделидэ тус комисси энэ уставые hайшаан баталхыень, сенатда дурадхаха гэжэ олонхиин дуугаар шиидхэhэн байгаа.

Харюусалгата редактор
Ц. Г. ГАЛСАНОВ.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. ответ. редактора—7-89, ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленности—7-89, сельского хозяйства—6-03 писем и переводов—6-03 (2 зв); объявлений—2-64 (2 зв.).

Н—00402. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.500.